

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyedben
A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.
Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
fél évre . . . 2 frt.
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Tyűlttér 2024 15 kr.

Az országgyűlési képviselő választások.

Dr. Dárday Sándor választói között.

Fogadtatás. Junius 8.

Junius hó 7 én kétes reménnyel néztek fel a borus, erős égboltozatra az intező bizottság tagjai. A sétatéren rendben volt minden, de a szinterem is elő lett készítve, mert a programot meg kell tartani, ha sűt a nap, ha szakad a zápor. A fogadtatásra felhívó plakátok minden utca szegletén virítottak, a tüzölők zenekara ropogtatta próbáin az indulókat s a zászlók elő lettek készítve a következő nagy napra.

S-án reggel a nap aranyó sugarai fénytel töltötték el a láthatárt. Egyszerre föléledett a jó kedv s 8 órakor már tömött sorokban állottak a tüzölők, az ipar testületek, s a választó közönség lengő zászlók alatt. A népzenekar húzta a legjobb nótákat. Majd — a menet megindulásakor a tüzölők zenekara játszott az indulókat. A nagy menet a magyarutczán vonult az indóházhoz. Nemsokára megérkezett a gyorsvonat, Török főjegyző és Kovács polgármester elő siettek a várva-várt kedves vendég fogadására s míg a mozdony sivitása elhangzott, Dárday Sándor éljenzés között járta végig választói sorát. Az éljenzés lecsillapultával id. Gáspár János pártelnök szólt meg a legszívlebbes és megható szavakban üdvözölte képviselő jelöltünket, ki működésével a kerület bizalmát teljesen kiérdemelte. Tisztelt képviselőjelöltünk nagyon meghatotta a váratlan sivities fogadtatás. „Időgenül jöttem ide — ugymond, hajlékot nyertem önök között, — s most bár innen távol rengették bölcsőmet, szellemileg második otthonomat leltem fel itt.”

Az éljenzéssel fogadott válasz után megindult a menet. s a tüzölők zenekar vidám dallamai mellett kísértük képviselő jelöltünket Csató János alispán házához, hol szállása volt rendezve.

Délelőtt 11 órára megtelt a megyeház nagyterme; a választók nagyrésze ismét a fáradhatatlan tüzölők zenekarral jött fel, míg a népzenekar a megyeház udvarán húzta nótáit. Id. Gáspár János elnök megnyitotta a gyűlést s egy küldöttség választását indítványozta, mely a képviselőjelöltet meghívja. Medgyes Bálint vezetése alatt egy nagyszámu küldöttség ment zászlók alatt, a tüzölők zenekarral s rövid idő múlva zeneszó mellett, éljenzés között hozták Dárday Sándort. Gáspár János elnök üdvözölte t. jelöltünket s felhívta beszámolója, illetőleg programbeszéde elmondására, mire Dárday következő beszédet mondá:

Uraim!

Hogy nem pusztá formalitás teljesítése céljából jelentem meg, azt már beigazoltam azzal, hogy az első ülészek befejezte után is megjelentem beszámolási kötelezettségem lerövidítésére, a mely specialiter reám nézve ketős kötelezettség jellegével bír, miután engem nem a személyes ösmeretség, hanem csupán nyilvános működésem megítélése alapján tisztelték meg nagyrabecsült bizalmukkal. Nekem tehát azt, a mivel mások már megválasztásuk előtt dicsekedhettek, t. i. választóiknak egyéni becsülését s szeretetét, — azt csak választás után lehetett s kellett megszereznem, s ezt a közpályán lehetetlen más uton elnyerni, mint a legszorosabb kötelezettség teljesítés által. Ezen eszme vezérelt engem az időközbeni beszámoláskor s ezen eszme fokozza kötelezőgőzetemet jelenleg is, a midőn mint a liberális koreszmék hű harezosa, leteszem a nyert mandátumot az önök kezébe, megőrizve azt szepeltelen tisztaságában. Am itéljenek egyttal nem szavaim, hanem tetteim után — és én ép ezért, nem miut az szokásos, a törvényhozás működéséről, hanem első sorban saját működésemről a törvényhozásban fogok számot adni.

Uraim! Egy nemzet fejlődésének történetében nem mindég az egyének jelentősége, hanem a viszonyok hatalma teremti a korszakot, mely viszonyok hatalma hol egy hőselkű harezost, hol lángszellemű úttörő reformátort, hol mely belátásu böles mérsékelőt igényel vezérül, s szerencse, ha a nemzet ily vezért mindenkor talál s követ. Ehhez az önrendelkezés jogát biztosító alkotmányos szabadság nyújtja a legbiztosabb módot, mely az egyes ember tévedésétől megmenti a hazát, legyen azon egyes ember akár oly hatalmas, mint III. Napoleon császár volt, — akár oly universalis genie, minő Bismarck, ki socialis problémáival saját nemzetének képviseletével folyton hadi lábon áll. A szabadság alkotmányos biztosítékainak kö-

szönheti a magyar nemzet ezredéves fennállását a legvalóságosabb viszonyok közt. A szabad önrendelkezés iskolájában megtanulta e nemzet, a melynek minden factora éber figyelemmel kíséri a politikai viszonyokat, — az azoknak megfelelő vezérek feltalálását, kiket azután lelkesedéssel követ, ha a viszonyok hatalma úgy kívánja, akár az önvédelem véres harcmezéjére, akár az önmérséklet bölcsességében, vagy a kitartó munkálkodásban, mely nélkül nem képzelhető a jövőt is biztosító haladás. Nemzetünk fejlődésének legujabb történelmében letűkrözve találjuk mindezen irányokat. A nagy Széchenyi István vezérlete haladásunk ösvényén letűnt, a midőn Kossuth Lajos az önvédelem véres harcmezéjére hívta e nemzetet, a mely nemzet később mely belátásu bölcsességében követte Deák Ferenczet, hogy a regeneráció alapját megteremtse és ez alapon kell most kitartó munkálkodással a jövőt biztosító haladás érdekében súlyos, igen súlyos áldozatok mellett fáradhatatlanul működünk, hogy elmaradásunk okát képező évszázados mulasztásokat pótolhassunk.

Ezen kitartó munkálkodásban vezérünk most Tisza Kálmán, kinek bámulatos munkaejeje s szívós kitartása előtt tisztelettel hajolnak meg még azok is, a kik nem értik vagy félreértik politikáját. Megvallom, hogy volt idő, midőn magam is azok közé tartoztam, kik azon doctrinár iránynak hívei, melynek követői az önkotta eszményképek után vőltek idomíthatni a nemzet életviszonyait. A szorosabb kapcsolat s törvényalkotási egyttés működésben azonban fel kellett ösmernem Tisza Kálmán bölcsességét. Töle lehet valójában megtanulni azt: hogy az államférfiu feladata lényegesen különbözik annak feladatától, ki élettelen s így érzéketlen anyagból idomíthatja, teremtheti a legmerészebb conceptióval remek eszményképeit! Tisza Kálmán még a legalaposabb doctrinár igazságokra sem fektet annyi súlyt, mint a történelmi tapasztalatra s ezért védnöke mindazon elemeknek, melyek évszázakok át fenntartották a magyar nemzet és magyar állam uralmát. Ebben gyökerezik politikájának minden ereje és minden gyengeje. Ő nemcsak fenntartója a traditionalis intézményeknek, — miben annyira megy, hogy a gőz- és villanyerő mai korszakában még a vármegyei huszárt sem tartja nélkülözhetlennek, — de fenntartója egyttal a magyar közszellemnek, melynek éltető jelema a nyilvánosság és szabadság, és ez azon varázserő, melyen egyarant nemcsak a reactionális és radicalis tendenciák, hanem még a vallási türelmetlenség, a fajgyűlölség és nemzetiségi aspirációk is hajótörést szenvednek.

Én elősmerem, hogy e mellett a korszerű haladásnak igen sok követelménye még nem nyert kielégítést és hogy a fokozatos haladásnak csak igen lassu menete észlelhető, sőt concedálom még azt is, hogy ez merőben az opportunitás politikája; mert mit ér az oly nagyszabásu, nagy conceptióju reformpolitika, mely iránt a törvényhozás igen kevély fractioja sem tud megegyezni. Tisza K. opportunási politikája lehetővé teszi a lassu, de biztos haladást s ez bizonyára a legjobb rendszer. Hiába emelik tehát a rendszertelenség vádját mindazok, kik a magyar közszellemben gyökerező önkormányzat fölébe helyezik az iskolázott s fegyelmezett bürokrácia által vezetett u. n. állami adminisztrációt kinevezett tisztviselőkkel. Nem a kinevezés ténye az, mely emelné közigazgatási tisztviselőink s ezzel közigazgatásunk értelmi színvonalát, hanem előbb ezen értelmi fokozatnak törvényszerű megállapítása volt szükséges. Ez volt célja a qualificationális törvény alkotásának, mely által igaz hogy a köztisztviselők választásának szabadsága korlátoztatik, de korlátoztatik a közszolgálat érdekében. — A qualificationális törvény által nem lett az u. n. gentry elem leszorítva a közszolgálati pályáról, hanem a fendális korszakkal letűnt nemesi qualificationis, fejlődöttebb viszonyainknak megfelelő tanulmányi qualificationis helyettesítetett s ép úgy, mint hajdan, midőn az ügyvédi diploma „passe-partout” jellegével bírt, az egész nemesi középosztály akkoriban azon qualificationis megszerzésére törekedett, oly annyira, hogy a prókator nemzet epithetonát viseltük, — ép úgy fog ezentul a gentry osztály a törvény által megállapított, tanulmányi qualificationis elérésére törekedni, sőt fokozottabb mérvben, a mennyiben a törvény azt jövőre feltétlenül kiszabja, még pedig az immár annyira elágazó közszolgálat ágazataihoz mérten, úgy hogy az eddigi egyoldalú jogászi s nevezetesen ügyvédi kiképzésnek s tulproductionnak üdvös gátot vetve, remélhetőleg a közigazgatás szakcszerű művelését s fejlesztését fogja előmozdítani. Hogy valósulni fog e

ezen reményünk, avagy azoknak lesz-e igazuk, kik a qualificationis megállapítását a tisztviselők választásával megfételtennek állították, — azt a közeli jövő tapasztalatai fogják eldönteni s első sorban attól függ, hogy a közügyek vezetését felkaroló osztálynak most növekedő generatioja fölismeri-e a viszonyok változtat oly mérvben, hogy magát a kijelölt szakcszerű hivatásnak szentelje?

Osszhangzásban áll ezen elzúnk előmozdításával a megyék háztartásáról alkotott törvény, melyben az elméleti tanulmányok gyakorlati kiegészíthetősére a közigazgatási gyakoronok állása lett rendszeresítve és betetőzésül fog szolgálni a gyakorlati közigazgatási államvizsga, melynek rendeleti s később törvényhozási szabályozása a már szerzett tapasztalatok csalhatlan alapjára lesz fektetve.

A rendszertelenség vádjával e politika csak azok részéről illehető, kik már eleve páleázt törnek az általunk táplált remény fölött; kik az általunk elérni óhajtott lassu, de szerves fejlődést helyesebbnek vélt eszményi constructiojkkal akarják pótolni.

Igaz ugyan, hogy mindaz, ami a köztisztviselők jelzett minősítésére vonatkozik, — mint azt a legfelsőbb tróubeszéd is hangsúlyozá — csak alapfeltételül képezi a közigazgatás reformjának. A köztisztviselők minősítése, legyen az bármily tökéletes, még nem biztosítja a jog uralmát s ez képezi a közigazgatás reformjának lényegét.

E tekintetben pedig égető hiányt képez egyrésztöl a szolgálati pragmaticának hiánya és másrésztöl a közigazgatási jogszolgáltatásnak contradictorius törvénykezés által leendő biztosítása. E hiány annál égetőbb, mennél igazabbak azon panaszhangok, hogy a tisztviselők választása folytán bizonyos érdekközösség érvényesül, a melyet a párturalmon alapuló parlamenti kormány nem képes megelékezni! Én ugyan Tisza Kálmánnal azon nézetben vagyok, hogy még sokkal aggalóssabb lenne azon érdekközösség, mely a párturalmon alapuló parlamenti kormány és az általa kinevezett s töle függő tisztviselők közt érvényesülhet s hiszen ép ezért volt szükséges a közigazgatási bíráskodást legelső sorban a pénzügyi közigazgatás terén valósitani.

Ez meg is történt a legliberalisabb alapon s a bírói függetlenségnek minden garantáival övedzve. Nem lehet tehát azt mondani, hogy a kormány a közigazgatás ezen reformját elhárítani törekszik, sőt ellenkezőleg ezen reformot ott s azon téren kezdette meg, a meddig azt más előhaladott államokban kiterjeszteni vonakodnak. Ezen intézményünk jogvédelmet biztosít nemcsak az adózó közönségnek, hanem egyttal felmenti a parlamenti kormányt a párturalmon pressioja alól oly kényes természetű ügyekben, minő pl. az adóelengedések kérdése. Ha a művelt külföld hazai intézményeink szellemét behatóbb tanulmányra méltatná és nem csupán az ósárlók bírálatára hallgatna, — ezen közigazgatási pénzügyi bíróságunk intézménye kiváló helyet biztosítana nekünk a modern közigazgatási reformtörékvések előharezosai közt.

Sajnálom, hogy nem nyilváníthatok hasonló kedvező ítéletet igazságügyi politikánk s törvénykezési adminisztrációk felett. A legközelebbi törvényalkotások köréből e téren igen sovány anyag áll rendelkezésemre; mert a szerzői jogról szóló törvény kivételével a többiek nagy jelentőséggel nem bírnak s nem is valami szerencsés alkotások. Így pld. az írásbeli eljárás fenntartása mellett a törvénykezési szünidő behozataláról — mert ez valóban importált articulus — szóló törvényt csak a felsőbb bíróságokra nézve tartom czélszerűnek, míg az első folyamodásu bíróságoknál s különösen a járásbíróioknál csak zavarja a rendes ügymenetet; az uzsora és káros hitelügyletekről szóló törvényből csak a koresmai hitel megszorításának tulajdonítok némi jelentőséget, míg egyéb részeiben olyan az, mint az orvoszerek közt a szentelt víz.

Kétségtelenül nyomatékossabbak a lefolyt ülészek negatív eredményei! Ilyen nevezetesen a zsidók és keresztények között s a külföldön kötött polgári házasság érvényéről szóló törvényjavaslat elbukása, mi első sorban hibás conceptiójának tulajdonítható, a mennyiben a házassági jog ezen partiális szabályozásának szükségétlenül adott felekezeti jellegét. Ezért maga a szabadelvű párt sem igen lelkesült a javaslatért s én magam is csak elbukása után vettem részt a vitában a czéliből, hogy a véleményem szerinti helyesebb irányt megjelöljem, mely röviden környalozva abban áll: hogy én az egyházi házasságkötések érintetlenül hagyásával kívánom a polgári jognak egységes állami szabályozását s ezzel a házasságkötés lehető-

Szentpáli,
kir. aljbíró.

ny.
nyvi hatóság ré-
tő 156 frt 42 kr
és 4 frt 45 kr köl-
n Suon hagyatéka
mőkötő képvisele
yosgeredi 96. sz.
6 frtban megalla-
sában helyiségében
tartandó nyilvános

10%-át készpénz-
szett árfolyammal
n a kiküldött ke-

re jutása után 30
6., mint letéti hi-

alólt telekkönyvi
bíróóságánál meg-

óságától.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

nyvi hatóság ré-
tő 21 frt 95 kr
17 forint 88 kr
mitru ellen végre-
sában A+ 1-12
lapított kiküiltási
szélyére Gambuz
6 25-ig délelőtt
áron alól is el-

10%-át készpénz-
szett árfolyammal
n a kiküldött ke-

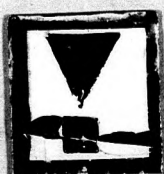
re jutása után 51
ado., mint letéti

lei alólt telek-
buz község elől-

óságától.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

BIZTOSÍTÓ-RESZVÉNY-TÁRSASÁG
MAGYAR-FRANCZIA

sege legyen megadva a nélkül, hogy az zsidó kérdéssé váljék!

Hazánk erdélyi része a vallási türelmetlenség korán aynuma volt az üldözötteknek s mai napig is annyira hű ama dios tradíciójához, hogy itt nyoma sincs az antisemitizmusnak, a mely különben csak hazánkban öltött a vallási gyűlölség alakját, míg az voltaképen a társadalmi forradalom szörnnyetegének, hydrájának egyik csápjá.

A bíróságoknak mindenkor egyik legszentebb hivatását képezi a létező társadalmi jogrend védelme s ezen hivatásuknak lelkiismeretesen meg is felelték. A bíróság ítélőszéke előtt ködfátyolként elenyészett ama, a kedélyek izgalma szolgáló bizonyos vád rémképe, mely ellentétben állott azon vallás-erkölcsi tan törvényével, a mely így hangzik „légy irtalmas még az állattal is” — a mely irtalomalom törvényén alapulnak tudvalevőleg a zsidóság rituális szabványai. De a vád elenyészésével feltárult igazságügyi adminisztrációnk lehető siralmas állapota, a melynek azóta is nemcsak egy kiálló példája jutott nyilvánosságra, minő pld. a börtönben felejtések esetei; minő a sajtóperek oly hallatlan lassúsága, hogy szinte nevetségessé s az esküdt-székekre nézve bosszantóvá válik, hogy rég elfelejtett, legálább is actualis jelentőséggel nem bíró, sőt mint az legközelebb történt, már elévülés folytán többé nem is üldözhető eselekvények elbírálására hivatnak.

De nem csak a fenytő jogszolgáltatás, hanem a polgár törvénykezés terén sem örvendhetünk rózsás állapotoknak. Nem a codificatio nagy s nehéz munkájának késedelme a mi főbajunk; mert hiszen egyik legilletékesebb jogiró kétségbe vonja egyáltalán, hogy a jelen minden irányban átmeneti korszakot képező korunknak hivatása lenne a codificatio. Legfőbb bajunk igazságügyi adminisztrációnk hiányosságában gyökerezik, a mint azt láthatjuk abból, hogy hűntető törvénytörvényeink alkotása nem sokat javított fenytő jogszolgáltatásunk állapotán.

Az ellenőrzés majdnem teljes hiánya s e mellett a fegyelmi hatalom laza gyakorlata sürgős reformokat igényelnek. Hasztalan továbbá bírásunk minden szakképzettségé, míg telekkönyveink oly rendezetlen állapotban vannak, hogy azok különösen a kisebb birtoktestekre a jogbiztonságnak majdnem ellenkezőjét eredményezik; mert mint egy szellemes jurista találóan megjegyzi: telekkönyveink mai állapota folytán földet is lehet lopni. Bíróságaink szervezete is nem kevésbé gyökeres reformokat igényel, főleg a helyes munkaerő létesítése szempontjából, mert míg jelenleg az előfolyamodású társasb írószágok helyenként nagy kényelemnek örvendeznek, addig a kir. járásbírószágok tulságosan vannak elhalmozva, noha ép ezeknél kellene az eljárás gyors folyamát biztosítani. A kormány ép azért még e mult ülészakban terjesztett elé egy javaslatot a kir. járásbírószágok szaporítása iránt; de e javaslat tudvalevőleg egy parlamenti csinynék esett áldozatul, s így ez is egyike az elért negatív eredményeknek.

Az e javaslat iránt folytatott közdelem nem is a járásbírószágok szaporítása, hanem egy megyében levő két törvénytörvényeknek a megye székhelyére leendő áthelyezése ellen irányult, noha kétségbevonhatatlan ezen intézkedésnek elvi helyessége. Leginkább fájlalhatja Nagy-Enyed közönsége ama javaslat elbukását, mert hasonló anomalia forog fenn megyénk területén s a törvényhozás ama intézkedése reményt nyújtó procedenset képzett volna sérelmünk orvoslására. Azonban a törvényjavaslat elbukása dacára a szenvedett hajótörésből is megmentettem az elvet egy határozati javaslat által, melyet törvényhozásunk legtekintélyesebb tagjainak támogatása folytán a képviselőház elfogadott s a melyben a kormány utasítva lett, hogy a végleges szervezőskor a kir. törvénytörvények és a kir. bíróságok székhelyei lehetőleg a közigazgatási hatóságok székhelyeivel egyezőleg állapítsanak meg.

Nem akarok további részletekbe bocsájtani, csak constátálni kívántam, hogy nem a codificatio nagy műve, hanem a mindennapi törvénykezés apróbb szükségletei gondosabb ápolást igényelnek s szerény tehetségemet ezen irányban fogom telhetőleg érvényesíteni.

Uraim! Azon beláthatlan küzdőterén, melyen szellemi és anyagi jólétünk előmozdítására fáradságtalanul kell működünk, az egyes képviselő csak azon irányban lehet tényező, melyben tehetségét s szakképzettségét érvényesítheti ő, ezért kellene szabad választás útján mintegy chrystályosodni a nemzet összes értelmi erejének s ezért kell a népviselet alapján nyugvó alsóháznak döntő súlyt biztosítani a parlamenti alkotmányban. Ennek szüksége még ott is fennforog, hol a felsőház nem csupán mint a felsőbb rendek kiváltsága jelentkezik, úgy mint nálunk, a miért is elkerülhetlenül szükséges felső háznak reformja, mert az mai napon, mint a rendi szervezetnek maradványa, nem harmonicus kiépítése a nép és érdekek képviselőinek, hanem egy türelmetlen anachronismus.

A jövő országgyűlésnek egyik nehéz feladatát fogja képezni a felsőház reformja. Nehéz feladat ez, mert a törvényelmi fejlődés jogos igényeit, a conservatív irányu érdekcsoportosítást és a népképviselő hullámzó árja fölé helyezőndő értelmi, avagy hogy úgy fejezzem ki magamat: a nemzet szellemi aristokráciáját az előbbi tényezőkkel ösz-

hangzólag egyesíteni, — úgy hogy kihatásában nemzeti és állami létünk biztosítására szolgáló alkotmányunk védőbástyája legyen, — ez oly nehéz feladat, melynek megoldásánál csak egy Tisza Kálmán vezérére nyújthat minden irányban teljes megnyugvást. Én részéről a felsőház reformjára irányuló törekvést esekély erőmmel a jelzett irányban fogom támogatni.

Áttérek már most pénzügyi helyzetünk esetelesítésére s noha e téren mint a ki öt évig tagja voltam a pénzügyi bizottságnak — nagyon részletes fejtegetésekbe bocsájt-kozhatnék — nem akarom türelmüket fárasztani s csak nagy körvonalokban akarom annak képét nyújtani, hogy habár súlyos áldozatok árán mennyire sikerült pénzügyünk rendezése. E részben nem fogom a kifogásolható költségeket, hanem az utóbbi évek zárszámadásai jelentése alapul venni, a mint e megye egyik igen derék képviselője Lukács László t. barátom, mint a zárszámadási bizottság előadója a képviselőház elé terjeszté. E szerint még 1880-ban rendez államháztartásunk difficitje 28 millióra rugott; 1881-ben 24.900.000 frt és 1882-ben 5.900.000 frtra, a folyó évben pedig tudvalevőleg először fogjuk az egyensúly helyreállítását rendez államháztartásunkban elérni. Ezen számadatok jelentőségét még fokozza, ha tekintetbe vesszük, hogy megfordított arányokban az investitókra fordított összegek 1880. 6¹/₂ millió, 1881. 15.800.000 frt és 1882. 48.679.000 frtot tettek ki.

A pénzügyi politika terén elért másik nagy vívmány a renteconversiónak majdnem teljes kivitele, mely által évenként 1¹/₂ millió frtot takarítunk meg kamatfizetésekben. Ezen itt feltüntetett két nagy vívmány ellenében az ellenzék nem tud egyebet felhozni mint azt, hogy az egyensúly helyreállítása nem lesz maradandó, — a mi tehát ráfogás, — mert az egyensúly helyreállítását e nem tagadhatja, és továbbá, hogy a renteconversio eredményét tulbecsülik, vagy is hogy ennek eredményét sem képes egészen eltagadni.

Hogy a szellemi fejlődés terén is mily óriási haladást tettünk, azt sem kell egyébbel bizonyítanom, mint csak a tényekre utalnom. A folyó évben 1.225.000 frttal többet fordítottunk közművelődési és iskolai célokra. Az egyetemi építkezések és felszerelések Bpestén s esekélyebb mérvben Kolozsvárt, a culturnemzetek sorába emeltek és a középiskolai törvény, melynek méltóságára én ugyan nem vagyok eléggé szakember, de azoknak elismerése szerint kétségtelenül üdvös eredményeket fog hozni.

Iparügyünk fejlesztésére kiváló nagy gondot fordított törvényhozásunk. Így pl. az új gyáraknak nyújtott kedvezmény folytán 145 új gyár keletkezett s ezek 57 még eddig hazánkban nem létezett iparágot honosítottak meg. A közép ipariskola, a technologiai muzeum, a gépészek, molnárók és patkólov kovácsok külön szaktanfolyamai nagy sikerrel fejlődnek. Végre az ipartörvény revisiója a kisiparosok jogos és méltányos kívánalmainak megfelelőleg létesült. Én magam már 3 évvel ezelőtt ugyanezen a helyen, programadásakor, az önk tetszésnyilvánítása közt kijelentettem azt: hogy az iparüzést qualificatiohoz akarom kötni, mert nem tartom helyesnek, hogy az, kinek csupán csak elégséges tőke áll rendelkezésre, iparüzletet folytathasson a nélkül, hogy a mesterséghez értene, hanem a munkát végezteti másokkal és a hasznót zsebre rakja. E bajon tehát segítve lesz s senki sem fog kézműipart folytathatni, a ki maga nem mesterember.

A kényszererősítés kérdése, mely iránt a n.-enyedi iparosok általam emlékiratot is intéztek a törvényhozáshoz — oly megoldást nyert, hogy e kérdés legalább Enyedre nézve többé nem lehet vita, mert Enyed rendezett tanácsu város és 100-nál több iparos székhelye s így mindkét czimem meg van adva a társulás lehetősége. — Azonban a kényszererősítés eszméje iránt igen nagy eszmezavar volt országszerte észlelhető, mert sokan azalatt a régi czélrendszer viszállítását képzelték. Nem akarom megsérteni a nagyenyedi intelligens iparosokat azon feltetéssel, hogy ők is azt kívánták volna, mert hiszen olvastam kérvényüket s így tudom, hogy ők távol állottak azon reactionarius kívánalomtól, mely annyit jelentene, hogy tőlük függne meghatározni azt, hogy kit és hány mestert akarunk felvenni. A szabadság mai korszakában ez ép oly lehetetlenség, mint azt kívántuk: hogy csak a nemes embernek legyen választási joga és csak a nemes ember lehessen tisztviselő.

A társulás eszméje mai nap nem nyújt privilegiumokat, hanem csak oly jogokat az iparrendészet fenntartására, a mely jogok, kötelezettségek elvállalásával járnak, ezek közt legfőbb jelentőséggel bír a tanonczügy rendezése és a tanonczügy kiképzésének ellenőrzése, a melytől legelső sorban függ az ipar, főleg az u. n. kisipar szebb és jobb jövője. Egyedül a szakképzettség emelése fogja az iparosokat azon helyzetbe juttatni, hogy a mai világversenyben a közlekedési eszközök és gyáripár fejlődése mellett helyüket megállhassák.

Nagy ónámitás volna azt hinni, hogy az ipartörvény revisiójával az iparosok minden bajain egyszerre, mintegy varázslattal segítve lesz, azt nem képes semmiféle törvényhozás elérni ép úgy, mint a törvényhozásnak nem áll ha-

talmában a földművesnek esőt adni s ezzel a termést biztosítani. A törvényhozás itt is csak támogathatja földműves osztály küzdelmét földművelési iskolákkal, vinezellorképezdékkel, kulturmérnökséggel, méhtelekkel stb.

Uraim! Az élet küzdelmei napról-napra nehezebbé válnak s ugyanazon mérvben nehezebbé válik a törvényhozónak feladata is. Én feltártam önök előtt eszmekegymet, melynek szük korlátai között igyekeztem hivatásomnak megfelelni.

Fogadják a legmélyebb háláérzetem kifejezését bizalmuk s ragaszkodásuk nyilvánításáért, a melyből erőt merítem képviselői nehéz feladatomnak megfelelni.

E szépen elmondott beszédet többszörös helyeslés, éljenzés kísérte és követte, úgy hogy Csató János alispán és Medgyes Bálint csak némi várakozás után tudtak szóhoz jutni és köztetszes között hozni ajánlatba dr. Dárday Sándor képviselő jelöltségét. Mire képviselőjelöltünk köszönetet fejező ki. kijelentve, hogy lehetőségét, munkacserjét hazánk és kerületünk közjává fogja fordítani.

Banquette. Népünnepély.

Déli 1¹/₂ óraker a „Két-Hattyú” szálloda kertjében Csató János alispán által képviselő jelöltünk tiszteletére rendezett banquetre gyűltek össze a meghívottak. Jó kedv, tömördek toast, főispán ő mlgának, képviselő jelöltünknek, szives vendéglátó gazdának többszörös életése közben folyt le a józú ebéd. Sebestyén Sándor extra elismerést nyert kitűnő pohárköszöntőért, hűlőüvösben, a melyben az enyedi specialis szabadelvőség lényegét, okát, törekvéseit adta elő.

Talán estig is együtt maradnak, ha a főszertartás mester Lucze Samu nem figyelmeztet, hogy menai kell már a népünnepre. A túlzottk rendbe állottak, a zenekar rendezítette, s a pompás idő által is vonzott nagy közönség megindult. Lenn a sétateren telve volt már minden zug. Hosszu asztalok hosszn sora állott a széles ut közepén, sátrak alatt sütötték a pompás tordai pecsenyét, folyt a esapon a bor s leve oly mulatság, aminő aligha volt még! Megeredett a köszöntők árja az egyetértésért; képviselő jelöltünért, kinek javára még Sebestyén Sándor független hazafi is lemondott a jelöltségről pompás hu noru toastjában. Több, mint ezer ember, férfi, nő, gyermek, intelligantia, polgárság, földművesek vettek részt a legkedélyesebb ez mulatságon, mely csak este 11 óra tájban ért véget.

Balázsfalva. Tövis.

Junius 9-én enyedi választóit látogatva meg képviselő jelöltünk, résztvett főispán ő mlga által adott diszebeden, 10-én pedig pár jó barátja kíséretében a gyorsvonattal Balázsfalvára rándult. Tövisen elbusuzott Hegedűs Sándor és Lukács Béla kerületeikbe utazó képviselő jelöltüktől s egyszersmind a pénzügyi bizottságban kollegáitól, s 11 óra előtt Balázsfalvára érkezvén, ott a j. szolgabíró által fogadottat. 12 óra után Váncsa érsek ő mlgát látogatta meg Dárday kisérőivel, kikhez Csató Lajos érseki ügyvéd is szives volt esatlakozni. Ő exca igen szívesen fogadta s minthogy barátságosan fogadták mindazok, kiknél, a rövidre szabott mulatás ideje alatt eljuthatott. Józüen elköltött ebéd után 3 óraker az omnibus vonattal Tövisre utazott a társaság, a indóháznál szép meglepetés várt. A borús idő dacára kigyűlt a nagy szamu választó közönség, kiknek nevében Csató Ferencz plébános fogadta és üdvözölte. Erre kocsiok be mentünk Molnár József jegyző házához, ahol nem sokára egy küldöttség jelent meg, felkérve a t. képviselő jelöltet, hogy a választók körében megjelenve, a lefolyt országgyűlésről röviden beszámolni sziveskedjék. Képviselő jelöltünk egész készséggel jelenté ki, hogy ily nemű felhívásnak bármikor is legkedvesebb kötelességének is mert megfelelni, s csakugyan a vendéglő nagy nyári helyiségében szép számmal egybegyűlt közönség előtt részletes képét nyújtá a lefolyt országgyűlésnek, mint saját programjának. Hosszas éljenzés szetresze-e val üdvözölte szép beszédeért a választók, kiknek nevében Csató Ferencz mondott köszönetet. Rövid idő múlva megterültek asztalok s arra olyan paprikás harsa, rántott csirke, még egyéb jó falatt került, hogy a jó bor hozzájárásával lehetetlen volt a sürü köszöntéseknél s a kedélyes jó hangulatnak elmondania. Az esti gyorsvonattal a társaság Enyedre érkezett vissza, hol jelöltünk báró Splényi Henrik estélyére volt hivatalos.

A választás.

Míg más kerületekben a választási harcduhe folyt, katonaság esendőség tartotta „röndben” a nagyérdemű közönséget, addig itt Enyeden a legszebb egyetértésben, és esendben történt meg a választás alkotmányos ténye egy, fátóra alatt. Reggeli 8 óraker zászlók alatt, zenével indultak a választók a városház térről a megyeházához, ho Kovács Gyula választási elnök fogadott, s a mintán választási eljárást megnyitottnak nyilvánította, b. Splényi Henrich átadta rövid beszéd kíséretében a kerület különböző részéből való 16 választó által aláírt ajánlatot, melyben a

nagyenyedi Dárday Sándor akul O. Ver Több ajánlat Gyula választás menyt, mit zenével a va

Dárday el kerületét. Választói kö állottak meg vel az indóh kiemelve Da mót, szívesly biztosítva a Dárday meg tot, s tovább ajánlotta ma tünkkel meg tunk meg s

Az alv képviselő vá zeykfalvi ifja or-zágygyűlés A me érkezett me gyalog vonu a menet a v választási el ben nyujta Zeyk Dán sokszoros é egybegyűlt Nem l összetartást, Nemzetiség jelent mint választó. Eze a választók nélkül mind Dölbek pohárköszön a választókr

Ké Az eg megyénkben teskedés min ki. Katonaság hogy az est választás a vert tanyát katonaság á Endrei Juck Sándor, Zeyk János, Gödr Elek, Bartus József es Ba és Fikler B id. Gáspár J szerint előbb mily nagy n 670 választó br. Kemény tás a legsze

A vála kező: Magy Gyula-Feh bánján He pártak. Viza A nem akarattal veti Alvinczen tö köszöntésekb

Az erde

Mióta kölesi élet hatottak, a vezet folyta

nagyenyedi választó kerület részéről képviselő jelöltül dr. Dárday Sándor budapesti lakos ajánlatot, bizalmi férfiakul O. Veress Gábor és Ince Sámuel jelöltet ki. — Több ajánlat nem adatván be, 8 és fél órakor Kovács Gyula választási elnök eljenzés között kihirdetett az eredményt, mit a választók eljenzés között tudomásul vevén, zenével a városház elé vonultak s ott elosztottak.

A z el u t a z á s .

Dárday Sándor képviselő jelöltünk f. hó 12-én hagyta el kerületét, magával vive választói becsületét, bizalmát. Választói közül többen Török Bertalan főjegyző házában, állottak meg, hol kedves vendégünk elbucszván, kíséretével az indóházhoz hajtatott. Itt Kovács Gyula polgármester kiemelve Dárdainak kerülete irányában tanúsított figyelmét, szívélyesen elbucszvott az enyedi választók nevében, biztosítva a polgárság bizalmáról, támogatásáról, mire Dárday megköszönte a személye iránt mutatott jó indulatot, s továbbra is a választók barátságos jó indulatába ajánlotta magát. A vonat elrobogott és mi képviselő jelöltünkkel még egy kézsorítást váltva, eljenzés-között váltunk meg személyétől.

II.

Alvinez, 1884. június hó 4-én.

Az alvinezi választókerületben ma tartott meg a képviselő választást. Ellenjelölt nem lévén, közfelkiáltással, zeykálvi ifjabb Zeyk Dániel választott meg az 1884-87. országgyűlési ciklusra szabadalvüparti képviselőnek.

A megválasztott képviselő ur délelőtt 12 órakor érkezett meg vasuton, a hora a választók kocsiikon és gyalog vonultak ki. Ott rövid üdvözlő beszéd után bevonult a menet a városházához, a hol a választók nagyszáma előtt választási elnök Szalánzi Lőrincz esinos beszéd kíséretében nyújtá át a választásról felvett jegyzőkönyvet, mire Zeyk Dániel képviselő ur megköszönte a bizalmat, sokszoros eljenzések között elosztottak a szép számmal egybegyűlt választók.

Nem hagyhatom említés nélkül azon szép egyetértést összetartást, mely ezen választásnál szemléltető volt. — Nemzetiség külömbösnél gyűltek egybe a választók. Megjelent mintegy 150 román, s mintegy 30-40 szász választó. Ezen szám is bizonyítja azt, hogy ezen kerületben a választók a szabadalvü pártnak nemzetiségi tekintet nélkül mind tagjai.

Délben közebed tartott, melyen szebbnél-szebb pohárköszöntők tartottak a képviselő urra, a korányra, a választókra, s egyes notabilitásokra.

Székely Lehel.

III.

Képviseelő választás Maros-Ujvárt.

Június 13.

Az egyetlen választás, mely szavazással döntött el megyénkben, M.-Ujvárt volt. A kerületben rég foly a korteskedés mindkét részről és ez eredményt a mai nap mutatta ki. Katonáság és elegendő számu esendőség lett kiállítva, hogy az eshető kellemetlenségeknek eleje vételessék. — A választás a ligetben, a fák hús árnyában történt; ott vert tanyát a br. Kemény Endre pártja is, elválasztva katonaság által Pávay V. Elek felelőtől. Báró Kemény Endrét Juckó Eerenz, ifj. Zeyk Dániel, ifj. gr. Bethlen Sándor, Zeyk József és társaik. Pávay V. Eleket Fikker János, Gödry János, Bágyi Sándor, Bartha Lajos, Szalay Elek, Bartus Lajos és társai ajánlották, az előbbinek Zeyk József és Bartalus Sámuel az utóbbinak Fülel Sz. Lajos és Fikker János lévén bizalmi férfiak. A választási elnök id. Gáspár János megkezdvén a választást, a kihuzott sors szerint előbb a br. Kemény Endrere szavazók jöttek. Hogy mily nagy mérvű volt az érdekeltség, kitűnik abból, hogy 670 választó közül összesen 494 szavazott és pedig: 362 br. Kemény Endrere. 132 Pávai V. Elekre. — A választás a legszebb rendben történt meg.

IV.

A választások eredménye a többi kerületben következő: Magyar-Igenben Lukács László egyhangulag; Gyula-Fehérvárt Lukács Béla egyhangulag; Abrudbányán Hegedűs Sándor egyhangulag. Mind szabadalvü pártok. Vizakna 19-én választ.

A nemzetiségek a legszebb békés egyetértéssel, közös akarattal vettek részt mindenütt a választásokban s különösen Alvinezben több derék román lelkész egyszerű, szép felköszöntéseikben adták jelét hazafias érzületüknek.

Az erdélyrészi ev. ref. egyházkerület közgyűlése.

Kolozsvár, június 6.

Mióta vándor zsinataink, melyek a vallás erkölcsi életre vidékenként annyira felvillanyozólag hatottak, az 1872-ik évben életbe lépett új szervezet folytán, — beszüntek, az ezen zsinatok helyébe

lépett egyházkerületi közgyűlések megtartásának székhelye rendszeren Kolozsvár.

Br. Kemény Gábor egyházkerületi legidősb főgondnok Budapest ápril. 29-ről 1884-ben kelt összehívójában a közgyűlést ez évben is Kolozsvárra hívta össze június 5-re.

Június 5-én reggeli 9 órakor ref. egyházkerületünk közgyűlésének tagjai, főgondnokok, papok, tanárok szép számmal vonultak fel a kolozsvári ref. főtanoda nagytermébe, hol az elnöki széket báró Bánfy Albert főgondnok foglalta el.

Alig helyezkedett el a teremben a közönség, mely azt minden zugában megtöltötte az őz főpap Nagy Péter püspök és egy mélyen megható, a nálla megszokott elragadó ékes szózással előadott imával a közgyűlést megnyitja. A megnyitó ima elhangzása után br. Bánfy Albert elnök üdvözlőlvén az ország minden részéből összesereglett tagokat; érintvén jelen közgyűlés főbb tárgyait s kérvén a közgyűlés tagjait, hogy azt az izgalmat, mely a politikai életben a közönség igen nagy részét ez idő szerint uralja e tanács terembe, hol egyházkerületünk ügyei higgadt és komoly megvitatás és elintézésre várnak — ne hozzák be e terembe, hanem hadják künn, hadd tombolja ki magát, a közgyűlést megnyitja.

Bodó Antal titkár felolvassa az egyházkerületi közgyűlés igazolt tagjainak névsorát. Bejelentnek a mult közgyűlés óta történt esperesi, főjegyzői és egyházkerületi képviselői választások eredményei. A szilágyi népes egyházmegyei esperesévé az ezen tisztről leköszönt Szabó Pál helyébe Nagy László somlyói papot, jegyzővé pedig Surányi Gyulát választotta meg. Ezen újonnan választott egyházmegyei tisztviselők az esküt azonnal le is teszik.

Egyházkerületi képviselőkké választottak: udvarhelyi kerületben dr. Felméri Lajos, a széki kerületben Somkerei Miklós, a nagysajói kerületben Szeremley Lajos, a marosvásárhelyiben: Ajtai Gyula. Mindnyáján a közgyűlés igazolt tagjainak jelentetnek ki.

Titkár jelentést tesz az egyes egyházmegyekből bejött feliratok és kérelmekről. Az illetékes bizottságokhoz tétetnek át. Ezután a bizottságok alkottnak össze és küldetnek ki. Megállítatik a megejtendő választások sorrendje oly formán, hogy első sorban az egyházkerületi közfőtörvényszék 9 bírāja választatik meg, azután a szervezeti szabályok értelmében kilépett 5 igazgatótanácsi hely töltetik be választás utján. Ezután következnek az egyes egyházmegyek, a püspöki vizsgálat alatt álló nagyenyedi egyházközség gondnokainak megválasztása, s végül egy pár üresedésbe jött tanári szék betöltése.

A megejtendő választások sorrendjének ily módon történt megállítása után, Nagy Péter püspök szólalt meg. A közönség a mint észre veszi, hogy az őz főpásztor vette át, a teremben az alkalmatlan zajt azonnal ünnepléyes csend váltja fel. Nagy Péter püspök felolvassa szokott évi jelentését, közgyűléseinknek egyik fénypontja mindig a püspöki jelentés szokott lenni. Püspökünk ragyogó irálya és a lelket mindig magával ragadó előadása szokta ezen jelentéseket közgyűléseink egyik fénypontjává emelni. A mostani jelentés is olyan volt milyent Nagy Péter püspöktől hallani megszoktunk, művésziileg kidolgozott ragyogó irálya.

Első sorban hálával emlékezik meg a koronás királyról azon magas kegyéért, melyben általán a magyar prot. egyházat, valamint némely egyes egyházközséget részletetni szives volt; hálával emlékezik meg egyházunk többi magas pártfogóiról, kik ez évben is gazdag adományaikkal folytak be, hogy a magyar prot. egyház országos közalapja meg-alapulhasson, mely egyedül van hivatva nyomasztó szükségjeinken némileg segíteni.

Előadja, hogy ezen országos közalap már létre is jött. Az összeadott fillérekből ezerek, tizezerek lettek s a segélyezés áldásos munkája már ez évben folyamathoz indul. Előadja, hogy egyházkerületünk a letűnt 1883-dik évet népingás tekintetében a szerencsés évei közé számíthatja. Ugyanis ezen évben születtek összesen 15986-tan, meghaltak 10123-an, s így a születtek száma az elhaltak számát 4963-al múlja felül. 43484 tankötelesből iskolába járt 75,59 azaz 35342. A ref. hitre tért át összesen 131 lélek, elment tőlünk 75 lélek s így az erdélyi ref. egyházkerület népessége a mult évben összesen 5037 lélekkel emelkedett.

Érinti az egyház fájó sebeit. Ezek között kiemeli azt, mely pár egyházközségben a lelkészek nek egymás közötti viszony következtében keletkezett. Előadja, hogy a segéd lelkészi intézmény

rendezendő és kibővítendő oly formán, hogy segéd lelkészek kinevezendők nemcsak előregedett, vagy elbetegesedett papok mellé, hanem olyan egyházközségekbe is, melyekben egy lelkészi állomást be-rendezeni nem lehetséges. Kiemeli a konfirmálás eszelekvényének vallás-erkölcsi tekintetben. Anyaszentegyházunkra vonatkozólag felette fontos voltát s ajánlatba hozza, hogy az egyes egyházmegyék hívassanak fel véleményadásra aziránt, hogy a konfirmálandó növendékek, mily módon és mennyi ideig taníttassanak. Végül rátér az esztendő halottjaira s ezek között mély megilletődéssel emlékezik meg különösen a dunamelléki egyházkerület néhai püspöke Török Pálról, kinek neve a magyar prot. egyház élete könyvében örökre megmaradandó betűkkel jegyeztetett be.

A jelentés végeztével a derék főpásztor minden oldalról őszinte szívből jövő és sokszorosán megújuló „éljennel“ tiszteltetett meg.

Következett az állandó igazgató tanács előterjesztései: az egyházkerület törvényeinek a magyar ref. egyház egyetemes törvényeibe beillesztése és egyházi összes törvényeinknek egy egészbe leendő rendszeres összeállítására tárgyában. — Közgyűlés az igazgató tanács ajánlata folytán ezen fontos tárgyat az 1885-ik évi közgyűlésre teszi át, miután az idő rövidsége miatt az kellő képen előkészíthető nem volt. Előterjesztetik, hogy a comentisza pályázaton a közköztudási törvény értelmében teendő módosítások megneve történhetvén, ez ügy szintén halasztassék el a jövő évi egyházkerületi közgyűlésig, addig meghagyassanak érvényben az igazgatótanácsnak e tárgyban tett intézkedései. Az igazgatótanács ajánlata elfogadtatik.

Parádi Kálmán előadó előterjeszti igazgató tanácsnak a nagyenyedi tanítóképezde újonnan átdolgozott tantervét s ajánlja elfogadásra. A módosított tanterv változtatás nélkül elfogadtatik. Ezzel az első nap tárgyalása véget értek s közgyűlés tagjainak egyrésze Nagy Péter püspök vendégerető házához vonult ebédre.

Délután a szavazatok adatait be a 9 főtörvény széki bíróra és 5 igazgató tanácsosra s egyes bizottságok ülészetek.

Második nap.

A közgyűlés tagjai jun. 6-án az első napi csendes tanácskozás kellemes benyomása alatt gyűlnek össze ismét a kollégium tanácstermébe. Az elnöki széket újlag b. Bánfy Albert egyházkerületi főgondnok foglalja el.

Mindenekelőtt a tegnapi gyűlés jegyzőkönyve olvastatik fel, mely vita nélkül elfogadtatik és megállítatik. Következik az első nap délutánján megtörtént választás eredményéről jelentés. A főtörvényszék bíráiul megválasztottak: Lészai Ferencz, Veress Ákos, dr. Kolozsvári Sándor, Hegedűs L. Solymosi István, Rákosi Lajos, Bihari Sándor, Sárkány Ferencz, és Kerekes Sándor. Igazgatótanácsosokká választottak: dr. Szász Béla, dr. Jenei Viktor, Székely János, Györfi Lajos. Közgyűlés ezen választások eredményéről jelentést tudásul veszi s a megválasztottakat meg „éljenni.“

Az üresedésben levő tanári székekre történt jelölések eredményéről tétetik jelentés. Az udvarhelyi kollégium történelem földrajzi tanszékeire jelöltetettek: dr. Gergely Sámuel és Solymosi Endre.

Olvastatik a Szilágyi egyházmegyének esperes Nagy László által előterjesztett az iránti kérése, hogy miután az egyházmegyei gondnokok teendői megszorítottak (!) közgyűlés engedélyének egy ötödik gondnok megválaszthatását is, és ezen gondnok még jelen közgyűlés által választassék meg. A Szilágyi traktus ezen kérése éiénk elvívítá keltet, a többség azonban a kérelemnek helyet ad, az ötödik gondnokot még a jelen közgyűlésen megválasztja, azonban kimondja, hogy tekintettel a fenálló szervezeti törvényeknek e tárgyra vonatkozó szabályaira, közgyűlésen szavazati joggal az 5 közül csak 4 gondnok birhat.

Az indítványok átvizsgálására kiküldött bizottság előterjesztése folytán tárgyalás alá vétetik Nagy Péter püspöknek a segédlelkészen beállítására vonatkozólag püspöki jelentésében tett indítványa. Közgyűlés az ajánlat értelmében kimondja, hogy jövőre segédlelkészek kinevezendők nemcsak az elagott mellé, hanem az olyan egyházközségekbe is, melyekben csak egy lelkész van, de a lelkészi teendők sokasága két vagy több lelkészt igényelne.

Ugyancsak az indítványok átvizsgálására kiküldött bizottság tekintettel Nagy Péter püspöknek előterjesztésében előforduló ama nyilatkozatára, hogy némely egyházközségben a lelkészek

nek egymással szemben folytatott vizsgálata minő káns következményű azon egyházközség híreinek hit és erkölcsi életére vonatkozólag, ajánlatba hozza, hogy igazgató tanács bizassék meg ezen figyelemre méltó kérdés tanulmányozásával és a kodifikációra vonatkozó előterjesztésével kapcsolatosan ezen kérdésre vonatkozólag is terjesszen közgyűlés elibe javaslatot.

Élénk vitát keltett Nyilas K. m.-gy.-monostori kántor tanítónak az iránti kérése, hogy cuedtessék meg részére, miként kántor tanítói hivatala mellett a m.-gy.-monostori postamesteri teendőket is vihesse. Bizonyos megszorítások mellett közgyűlés Nyilas K. kérésének eleget tesz.

Több-kissőbb fontosságú ügyek letárgyalása után d. után 2 óra felé a második napi tárgyalások is véget érnek.

Az ülés végeztével közgyűlés tagjainak jó nagy része a Nagy Gábor vendéglőjébe vonult, hol br. Bánfi Aldert e.k. főgondnok vendégei voltak.

Ma d. u. adatnak be a szavazatok a főgondnoki állások köztük a püspöki vizsgálat alatt álló n. enyedi ref. egyház község főgondnoki állásának betöltésére.

A közgyűlés által igen eszedes és békes hangulatú. Ugy látszik a viharosabbviták kora — legalább egyideig — véget ért.

Az alsófehérmegyei tanító egyesület gyulafehérvári járási köre gyűléséről.

Folyó hó 10-én a gyulafehérvári tanítóegyleti fiókkör Gyula-Fehérvárt rendes gyűlést tartott, melyen nemcsak a köri tagok jelentek meg szép számmal, hanem mint vendégek részt vettek nsgs Gáspár János kir. tanfelügyelő ur, Jenei városi rendőrkapitány, dr. Elekes Viktor és Veres Sándor ref. lelkészek, mint pártoló tagok, Sebestyén S. Bihari István, Fogarasi karvezető s több derék katolikus tanító.

A gyűlés megnyitása után dr. Elekes Viktor üdvözölte az öreg, hű szolgát, élénk vonásokban tüntetvén fel azon hasznos szolgálatokat, melyeket hosszú tanítói pályája alatt egyháznak tett. Utána nsgs Gáspár János királyi tanfelügyelő szólott, feltüntetvén innepelben a buzgó tanítót, kit hivatala vezetett pályájára, s buzgóság kísérte azon végig, példányul állítván őt a fiatal nemzedék elé, mint a szerénység, munka- és szorgalom megtestesítőjét. Ezután a városi közönség szerencse kívánatait Jenei rendőrkapitány tolmácsolta. A tanítói kör részéről pedig Kiss Elek magyarigeni tanító következő szavakat intőz a kitüntetett öreg kartárhoz:

Kit ünnepelek ma? és mi az az érdem, a mely kebleinkben az örömmel lángját felgyújtja? Az itt egybejöttök örömtől sugárzó arca, a szemekbe lopódzott örömkönyök tanúim, hogy téged ünnepelek és kitüntetett férfi Balogh Ferenc, téged ünnepelek neked szentelünk ma ma ünnepelek.

Magasztos, de tövisekkel rakott pályádat szivedből szeretted s lelkesültél azért szünet nélkül; hivatásod iránti szereteted boldoggá tett téged a pajkos gyermekek közt. Boldog voltál köztük mindig, boldog vagy most is, a mikor 48 évi hosszú fáradsámaidnak jutalmául népnevelő szép erényednek igaz elismerésül szived fölé tűzött amaz érdemkereszt, melyet dicsően uralkodó királyunk Ó Felsége küldött számodra. Annak a jele ez, hogy a népnevelés terén fáradozó munkásokra tiszteletteljes elismeréssel gondol még a legfőbbesőbb trón is.

A te 45 évi munkád e megtiszteltetés, ez elismerést megérdemli; mert te, mint gondos kertész folyton ültetésél, ápolád és neveltél a hallhatatlan paedagógok lelkével. Te mint gondos kertész virágaid közt hogy ha nyomot találtál, azt üdvadó szavaddal igyekeztél kiirtani s ki is irtad. Negyvenöt éve már, hogy a terhes tanítói pályán emelt fővel járál mindig elő! Oh! ez nem csekélység, még élni is sok; de 45 évig a tanítói pályán küzdeni, hidjétek el már ez magában is érdem, mely oly ritkán jön elő a mai nemzedéknél.

Élted őszét ősz fűrtök hirdetik, de te azért vigan állsz még, mint az agg tölgy a küzdés terén. hogy ápolád szent hévvel a hazának, mint virágos kertnek legszebb virágait: a gyermekeket.

Az élet futóperez, de oh! mily drágák annak perczei. E drága perczeket a ki elszalassza élete nem élet. Te dicsően róttad le eddig élted perczeidet, mert a gyermek szívtitkát tanultad fel lelmi s megtalálad a gyermek elme nyitját. A te szíved a nép iskolájában, midőn a jövő zálogára, a gyermekekre nézve mindig fennen dobogott; adtad a hitt és tudományok magvát lelkükbe, hogy vétek és szenny nélkül harezolhassanak az élettel.

Tisztelt pályatárs! neszorunk és vezérünk! Mi fénylő szövétként tekintjük szenny nélküli életed, egy mint fénylő csillagot, mely hevítse keblünket küzdeni, tenni, hatni a honért, a melyet szívűl szeretnünk kell, s mely szeretetet dicső hazánk legféltőbb kincseinek szívűkbe, t. i. a gyermeki szívbe oltani szent kötelességünk. Koszorut mi pályatársaid nem adhatunk, de agg homlokod körül ott

leng azért képzetünkben a munkának, a becsületnek és az általános becsültetésnek, az élő virág s levelkoszorúnál is minden esetre sokkal értékesebb és ékeesebb — dicsőfénye! Vedd édes örömmel érzelmeinek kifejezéseit is! Búszkén és meglepődéssel tekint vissza dicsőre és példás multra, erőben, becsületben végezd munkád jövőben is! Élj sokáig óh nemes lelek! A ki úgy élt, munkálkodott mint te, annak ne, becsült neve van.

Ezek után az öreg Balogh bácsi érzékeny köszönetet mondván a megtisztelő kitüntetésért. hozzá láttunk a napi rend által kitűzött teendők végzéséhez. Az izraelita hitközség tanácstermében Altmann József izr. tanító sikeresen mutatta be miként tanítja tárgyait idegen ajku növendékeinek magyarul, utána a páthi Miklós alvinczi vezértanító olvasta fel: „a törtek tanítása a népiskolában“ című értekezésének első felét, felololván az elemi népiskola I-ső II III-ik osztályának tananyagát. Értekezések között hallgatói figyelmét, s mivel nagyon fontos kérdése a népiskolai módszertannak bővebb ismertetés végett Péterfi Árpádnak adatott ki. Nehány keblü ügy elintézése után a gyűlés elnökét és buzgó tanfelügyelőjét életre elosztott.

Ezután a nyári színházi helyiségben gyűltünk össze közeledre, hol számos poházköszöntő fűszerezte a kedélyes ebédet.

Egy jelenvolt.

A „pálinka-kór“ kérdéséhez.

Nagy meglepetéssel olvastam a „Közérdek“ legközelebbi számában több lelkes népbarátnak felhívását „a pálinka-ivás korlátozása, esetleges megszüntetése érdekében.“ Oh! nem a tárgy lepett meg, mert fájdalom, uton utóféln látjuk, hogy a baj elévült, a veszelő igen nagy, orvosolni elkerülhetlen emberbaráti kötelesség. De meg az, hogy ilyen forma gondolataim, ha más szempontból is, nekem is voltak. Nem merem nyilvánosságra hozni. De most ismét kísért. Miért ne jöjjön hát nyilvánosságra? Utóvégre, ha szinte nem életre való is, egy haszna meg lesz, a figyelmet ébren tartja.

Nekem a nép vallás-erkölcsi élete lebegett szemem előtt. Látnivaló, hogy a népbáráknak is az. Mert tény, hogy a részegség vallás-erkölcsi tekintetben tesz legnagyobb kárt, az állatig süllyesztve a szerencsétlent, kit rabul ejt.

Mi hát ellene a legjobb orvososság? Oh ha meglehetne találni! Esztelenység volna részemről azt hinni, hogy én most eszhatatlan medicinát ajánlok. Nem. Hanem az óriási feladathoz egy parányt, gondolom, hozok. Szemem előtt van a nép vasárnap délutánja, a lármás utca, tele fogadó, bámész utcai publikum stb. Ezekből mindenesetre az általam ajánlt szerrel is meglehet vagy egyet gyógyítani. A mi — hogy már egyszer — kimondjam, nem más, mint a „Vasárnap“ című vallásos néplap, mely Czelder Márton felsőbányai pap szerkesztésében jelenik meg, 2 frtyi előfizetéssel. Nálam az elmúlt évekről több példány van, akárki megtekintheti. Tartalma komoly erkölcsi, irálya világos, népies, munkásai protestáns papjaink, tanáraink tisztességgel. Jutassuk ezt a nép kezébe. Ne csak papok; ne csak tanítók tegyék, hanem mindazok, kik szellemi befolyásukkal tekintélyesek, becsültek, a hivatalos közegeket sem venném ki pl. a jegyzőt, szolgabíró, de azoktól hadd féljen tovább is.

De hogy juttassuk kézbe? Jártasson minden ekklézsia belőle egy példányt, a legszegényebb is képes rá. S a megjelent újságot szép időben a cziinteremben, vagy más alkalmas helyen olvassák fel a népnek. A mig beléjő a nép, addig a pap, tanító, de azután a ki tud olvasni szerre, azok olvassák. Szeressék meg, oda hassunk az a fő. A hol kivihető, az előjáróság is rendeljen, mert minél több csoport képződik, annál jobb. Csuf időbe az iskolába, sőt a templomba is össze lehetne gyűteni. S milyen nagyszerű lenne, ha a fogadót lehetne kaszinóvá alakítani! Oh de ez már elesapongás tárgyatól.

Igazl román honfitársainknál is bizonyosan van akkora a baj, mint a magyaroknál, hanem nagyobb s az én ajánlott szerem magyarnyelvű. Ez nem baj sőt épen jó, vegyes helyen — mint milyen a legtöbb e megyében, — megfizethetetlen okosan használva. Tiszta oláh községbe, hol is, reméllem a papok és tanítók a mint illik tudják édes hazánk nyelvét közvetve, ha nem idegenkednének felhasználhatják. Önként értődik, hogy minden másféle, jó irányu olvasmány szintén felhasználható, csak legyen igazi egyszerűség. Csak hogy most a legtöbbször nincs meg a siker az eféle buzgalkodásnak, falra borsóhányás, mert a kezdeményezők hamar elesüggednek.

Adja isten, hogy a népbárátok ne álljanak meg a kezdetnél, hanem lelkesedve a magasztos célért, küzdenek kitartóan. Adja isten, hogy a nép megemléstése érdekében kibontott zászló alá megyünk minél számosabb tagja tömörüljön. És ekkor lassan-lassan az ige testet ölt. Oh öltsen minél előbb, mert most lejtőn van népünk. Megállítani, vissza kényszeríteni a jó utra: e legyen jelszavunk.

Nagy-Enyed, 1884. június. 11.

Vásárhelyi Lőrincz.

CSARNOK.

Megláttalak!

— P. A. kisasszonynak. —

Megláttalak! s azóta lelkemen
Egy új világ mosolya támadott.
Halott valék s im újra élek én,
Szerelmemnek szerelmed visszadott. . . .

Egykor sötéten rám borult a sors:
Sohaj valék a „multak“ árnyain;
Nem gondolám, hogy új virág fakad,
Hol romba dűltek ifjú álmaim . . .

És ime élek én! mert élni kell
Hol dalt, virágot ifjú vágy fakaszt;
E vágyban ég a napsugára is
Teremtni újra zengő szép tavaszt . . .

És ime élek én! Te vagy napom,
Ki rám mosolygysz . . . mosolyod új világ,
Lantom dalán a zengő szép tavasz,
Megjött szerelmem üdve: a virág . . .

Fogadd el ezt te drága gyermekem,
Az új tavasz csak érted hozta ezt . . .
S ha majd esalódás átka ér megint
Ne lásson lelkem soh'se több tavaszt . . .!

Erdői L.

VEGYES HIREK.

— A nagyérdemű olvasó közönséget, lapunk barátait felkérjük szives támogatására. — Megyénk érdekei, városaink közönségeink anyagi és szellemi fejlődésének elősegítése képezi feladatunkat s azon események hű tükrévé kívánjuk lapunkat tenni, melyek e kisebb hazánk területén történvén különböző mozgalmainkra, világot vetnek.

— A tűzoltó egyletnek ma vasárnap délutánra kitűzött nyári mulatságára különösen felhívjuk az érdekelteket közönséget s e intézmény minden buzgó barátját. Nem mulik el közünnepély, melyben ezen derék egylet, buzgó főparancsnokával s tisztikarával részt ne venne jeles zenekara kíséretében; s ha baj van e város területén, feláldozó buzgalommal teljesíti kötelességét.

— Nyilvános védhímlőoltás. A legközelebbi szerdán délután 2—4 óra közt az eddig oltatlanul maradt gyermekek, három hónapostól kezdve feltétl. ha nem is idéztettek, megjelenvén, befognak oltatni a város ház nagyteremben. A közelebbi mult szerdán beoltott kisdedeket a jövő szerdára revidisóra elhozni ez uton is kötelességemnek tartom a szülőket felszólítani. Dr. Winkler Albert, városi főorvos.

— A nagy-enyedi „ó-kollegium“ emlékeztető épülete ma-holnap teljesen elenyészik a föld színéről, hogy helyet adjon egy új, szebb díszes épületnek. A falak elhordása alkalmával az tűnik ki, hogy a kollegium udvarán, mielőtt e czéla fordították volna, több kisebb s nagyobb épület állott.

— Folyó hó 4-én dühöngött szokatlan vihar a enyedi reformátusok tornyának rongált fedelét keményen megostromolta. A cserépzelt vagy zajjal hullott alá, mely a templomfedelének cserépzelt is, főleg az északi oldalon annyit megrongált hogy az sürgős kijavítást igényel. Ez a vihar azon napon meggyeszte dühöngött. Gyulafehérvárt a sétatéren díszfaiban vitt véghez jelentékeny rongálást.

— Új könyvek, melyek Wokál János könyvtárusnál Nagy-Enyeden kaphatók. 1. Mi a legsürgösebb teendők? Irta Opitzky János, ára 40 kr. 2. Az ápolás módszere. Irta Lederer A. Átnézet és bevezető szóval ellátta dr. Tódor József, ára 40 kr. 3. A magyar népszium története. Irta dr. Sziklay János, első rész a legregyebb időtől Szigligetiig, ára 80 kr. 5. 1884-ik XVII. törvények. Ipartörvény jegyzetekkel, utalásokkal és magyarázattal ell. Fritzt Péter, ára 40 kr. 5. Dalra Fel! 1000 legnépszerűbb magyar népdal. Összegejtötte s a dalkedvelő magyar közönségnek ajánlja Cserjes László, ára bekötte csak 1 frt.

— Piaci árjegyzék. Nagy-Enyed, 1884. június hó 12-dikről Hectoliter tisztabuzza 7 ft — kr. Rozs 4 frt. 25 kr. Elgybuzza 6 frt — kr. Törökbuza 5 frt — kr. Zab 3 frt 75 kr. 100 klgm széna 4 frt 80 kr. 1 klgm. sertés hus 48 kr. marhahús 44 kr. 1 klgm borjúhús 42 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN.

SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

HIRDETÉS.

Szabadkézből jutányos áron — azonnal is — eladható az Órhegyen levő néhai Czinege kapitány féle 800—900 □-öl területü

szó lő.

Bővebb értesítéssel szivesen szolgál meghatalmazott Bőjthe Zsigmond. Nagy-Enyeden, 1884. június hó.

Szer
Ne
A KIA
a lap s
közle
K
Wokál
az elő
bérm
Kézirat

Az on
pal bevégz
A falragas
gara, lemo
hajtvá zára
is elsimulu
a mindenna
dalmi köz
zökken éle
Ám e

Fájdalmas
viselő válas
is többé-ke
jes szerelm
Leverő len
e néhány
a villanyge
folytonos,
haladó élet
eredménye
sét kívánja
Képv
elérhetése
kimutatása
kötelessége
tási, közlek
ezzel képes
inkat; kép
eredménye
tetett törvé
ezen megfi
talatok gya
dithatása
közreműkö
terjesztve le
legyen a r
A törv
nyilott meg
tésére. A k

Mikor m

Enyed
Ha ezen év
fias élénk
évi pusztulá
időkből, mik
fészeke vala,
tak fenkölt
magukkal; r
nek“ Alsó-
melyeken m
megyénk jó
sége. hanem
nemely meg
nem egy eg
Enyed mint
mint a nagy
főtanodának
státus korm
Erdélynek.
miokor itt a
s lázas tevé
korszerű inté
hozása, a d